

DER VAR ENGANG I AMERIKA

**ASBJØRN SKYTTE ANMELDER SERGIO LEONES
GANGSTERFILM OG FINDER HELHEDEN TOM OG
FLOT, BULDRENDE OG BANAL**

EN RUSSER I NEW YORK

Moscow on the Hudson. USA 1984. P-start: 11.7.83.

P-selskab: Columbia-Delphi Productions. **P:** Paul Mazursky. **Co-P:** Pavl Guzman. **As-P:** Geoffrey Taylor. **P-leder:** Patrick McCormick. **I-ledere:** (München) Arno Ortmeier, Gerhard Hegele. **Instr:** Paul Mazursky. **Instr-ass:** Alex Hapsas, Joseph Ray, (München) Stefaan Schneider. **Stunt-instr:** Victor Magnotta. **Manus:** Paul Mazursky, Leon Capetanos. **Foto:** Donald McAlpine. **Kamera:** Lou Barlia, Dick Mingalone. **Farve:** Metrocolor. **Klip:** Richard Halsey. **P-tegn:** Pato Guzman. **Ark:** (New York) Michael Molly, (München) Peter Rothe. **Dekor:** Steven Jordan, Han Swanson, Tony Gamiello. **Rekvis:** Wally Stocklin. **Kost:** Albert Wolsky. **Garderobe:** Michael Dennison (sup), Ille Sievers (sup/München). **Musik:** David McHugh. **Sange:** »Freedom«, »Starting Over« af David McHugh, med Cheka Khan; »People Up in Texas« af og med Waylon Jennings; »Long Day« af David McHugh, med The Motels; »Suenos« af David McHugh, med Maria Conchita Alonso; »Party Train« af Lonnie Simmons, Charlie Wilson, Ronnie Wilson, Rudy Taylor, med The Gap Band; »Blue Towns« af Audrey Petrov; »It's Possible« af Arkadii Il'ich Ostrovskii. **Saxofonolist:** (for Robin Williams) Michael Rod. **Musikbånd:** Stephen A. Hope. **Tone:** Dennis Maitland, David Lewis Yewdall, Les Fresholtz, Vern Poore, Dick Alexander, Steve Rice. **Lyd-E:** Neil Burrow, Dick LeGrand, John Adams.

Medv: Robin Williams, Maria Conchita Alonso, Cleavant Derricks, Alejandro Rey, Saveli Kramarov, Elya Baskin, Oleg Rudnik, Alexander Beniaminov, Ludmila Kramarevsky, Ivo Vrzal, Natalie Iwannow, Tiger Haynes, Edye Burde, Robert McBeth, Donna Ingram-Young, Olga Tallyn, Alexander Norodetzky, Pierre Orcel, Stephanie Cotsirilos, Fred Strother, Anthony Cortino, Betsy Mazursky, Kaity Tong, Royce Rich, Christopher Wynkoop, Lyman Ward, Joe Lynn, Joy Todd, Paul Mazursky, Thomas Ikeda, Barbara Montgomery, Dana Lorge, Adelberto Santiago, Sam Moses, Yakov Smirnoff, Sam Stoneburner, Michael Greene, Rosette Le Noire, Sol Carollo, Filomena Spanquolo, Annabella Turco, George Kelly, Yury Olshansky, Jacques Sandulescu, Emil Feist, Vladimir Tukan, Mark Rutenberg, Yury Belov, Igor Panich, Jurij Fotowtschikow, Sina Kasper, Ken Fitch, Murray Grand, Ann E. Wile, Michael T. Laide, Linda Kerns, Armand Dahan, Jose Rabelo, Jim Goodfriend, Antonia Rey, James Prendergast, Brandon Rey, Paul Davidovsky, Andrei Kramarevsky, Arkady Shabashhev, Dina Shvarts, Bella Rosenberg, Anatoly Mogilevsky, Mikhail Shufutinsky, Donald King, David Medina, Juanita Mahone, Robert Kasel, Kikue Tashiro, Joyce R. Korbin, Luis Ramos, Kim Chan.

Længde: 116 min., 3200 m. **Censur:** Rød. **Udl:** Columbia-Fox. **Prem:** 21.9.84 - ABCinema + Dagmar.

Flot er den at se på, Sergio Leones nye film – stor og flot og prangende – og djævelsk ked-sommelig. Efter mere end 10 års pause er det omsider lykkedes for Leone at få finansieret sit gigantiske modstykke til »Once Upon a Time in the West« – den film, der var kulminationen på hans ihærdige underminering af western-genrens myter og især dens værdier, og med »Once Upon a Time in America« har han åbenbart haft i sinde at nedbryde den amerikanske gangsterfilmtradition på samme perfide måde.

Ganske vist påstår han selv, at det sker ud fra en kærlighed til »det Amerika, Hollywood har givet os«, og at han har villet skabe en film, »der rummer alt det bedste fra gamle dages

store Hollywood«. Kun i sin ydre pragt ligner hans film dog de største og mest tomt buldrende Hollywood-film fra storhedstiden. Leones Amerika er koldt, goldt, nedrigt, korrupt og – hvad der er katastrofalt – blottet for humor (ud over den allermest fladpandede).

Basis for denne »gangster movie to end all gangster movies« er hentet i en ligegyldig *potboiler* af en trivial krimi, Harry Greys »The Hoods«. Dens kerne er en traditionel og forudsigelig historie om fire venners fælles gangsterkarriere fra de brølende tyveres sidste del og frem til 1932, hvor ophævelsen af spiritusforbudet satte en foreløbig bremse i det organiserede gangstervælde. Historien falder tids-mæssigt i tre kronologisk skarpt ad-

Robert De Niro som gangsteren Noodles i en scene fra »Der var engang i Amerika«.

skilte afsnit: 1) der fortæller om de fire venners opvækst i jødeghettoen og deres vej ind i den kriminelle løbebane, der kulminerer med, at hovedpersonen Noodles bliver fængslet for mord; 2) der begynder med, at Noodles (nu voksen) løslades fra fængslet og modtages af vennerne, der i mellemtiden har opbygget en god »forretning« med ulovlig spiritus og smugkroer, og slutter med, at banden opløses, da de tre bliver dræbt af politiet, efter at Noodles har angivet dem; og endelig 3) der foregår i 1968, hvor Noodles efter 36 års forløb inviteres tilbage til New York, får de penge han i sin tid blev snydt for og konfronteres med Max, den anden leder af banden, som ikke var blevet dræbt alligevel, men kun havde arrangeret det, så det så ud som om, og siden har haft en politisk karriere som senator. Nu har hans transaktioner imidlertid indhentet ham, og han har sendt bud, fordi han gerne vil skydes af Noodles.

Det er altså en fortælling om dobbelt forræderi og gensidig svigt af venskab og æresfølelse, det hele har drejet sig om – og i virkeligheden en ganske jævn og trivial sag, der ikke undgår det fjottede. Hvordan Noodles har kunnet undgå at se billeder af den berømte senator, er blot et af de mange spørgsmål, den forvirrede tilskuer må stille sig.

For Leone gør det ikke nemmere for én. For at tilsløre sin films indholdsmæssige banalitet har han nemlig tilført den en yderst kompliceret narrativ struktur, der som så ofte før hos ham er baseret på erindringens tætmaskede og næsten uigennemtrængelige væv af halve betydninger og søvntung skæbnfølelse.

Leone bevæger sig uhammet frem og tilbage mellem de tre tidsplaner. Til tider lykkes det ham at begrunde det i sindrigt udtænkte associationsklip, men hvor han ikke kan finde det, blæser han blot på det og springer al-

ligevel. Han tillader sig i det hele taget alskens stilbrud, hvis det passer ham, og han slipper bedst fra det i det lille afsnit i 2. del, hvor de nyfødte babyer forbyttes på fødeafdelingen til tonerne af Rossinis tyvagtige skade, et afsnit, der set isoleret fungerer nogenlunde elegant.

Kernen i det hele er som sagt en lille, banal historie, og skulle den forvirrende fortælleform ikke slå til med hensyn til at ovebevise os om, at det her skam er et fint, stort og dybsindigt kunstværk, så krydres hele anrettningen med allehånde lede indslag. Volden udpensles i de fineste detaljer med hovedvægten lagt på ofrenes angst og fornedrelse; sexualiteten er ren og skinbarlig liderlighed, hvad enten man nyder voldtægten eller kæmper imod. I Leones Amerika er enhver sig selv nærmest i en grad, der totalt overtrumfer de film, som instruktøren ellers erklærer sin kærlighed. Kolde, egoistiske, beregnende, korrupte, for-

Forræderi – på grund af Noodles' er hans tre barndomsvenner blevet skudt ned – tilsyneladende.

nedrede, depraverede menneske render rundt og tager røven på hinanden, og det hele fremvises under lup af en filmmager, der er blottet for hjertevarme og kærlighed i sin betragtningsmåde, og som erstatter den med en selvhøjtidelig, tungt rugende alvor.

Dygtige amerikanske skuespillere er endnu engang hoppet med på »spøgen« og bevæger sig som marionetter stive og mekaniske rundt under Lønes kyniske snoretræk. Man opdager, hvor manieret Robert De Niro kan være, når han ikke bliver styret ordentligt og konstaterer endnu en gang, at den altid fremragende Tuesday Weld – som den eneste – yder en præstation ud over det sædvanlige.

Tomt og flot, bældrende og banalt, ydre teknisk virtuositet over for menneskelig kuldslæthed.

For min skyld må der hjertens gerne gå mere end 10 år mellem hver Leone-film.

DER VAR ENGANG I AMERIKA

Once Upon a Time in America. USA 1984. P-start: 15.6.82.

P-selskab: The Ladd Company. **Ex-P:** Claudio Mancini. **P:** Arnon Milchan. **P-sup:** Mario Cotone. **P-samordner:** Gail Kearns. **P-leder:** Ginette Hardy. **I-leder:** Walter Massi. **Instr:** Sergio Leone. **Instr-ass:** Fabrizio Sergenti Castellani, Dennis Benatar, Amy Wells. **Manus:** Leonardo Benvenuti, Piero De Bernardi, Enrico Medioli, Franco Arcalli, Franco Ferrini, Sergio Leone. **Supplerende dialog:** Stuart Kaminsky. **Efter:** Roman af Harry Grey (= David Aaronson): »The Hoods«. **Foto:** Tonino Delli Colli. **Kamera:** Carlo Tafani. **Farve:** Technicolor. **Klip:** Maurizio Mancini (sup), Nino Baragli. **Ark:** Carlo Simi, James Singelis. **Dekor:** Giovanni Natalucci, Gretchen Rau, Bruno Cesari, Osvaldo Desideri. **Sp-E:** Gabe Vidella. **Kost:** Gabriella Pescucci, Richard Bruno, Helen Butler. **Garderobe:** Umberto Tirelli. **Komp/Dir:** Ennio Morricone. **Musikud-drag:** »La gazza ladra« (Den tyvagtige skade) af Gioacchino Rossini. **Sange:** »God Bless America« af Irving Berlin, med Kate Smith; »Summertime« af George Gershwin, Ira Gershwin, Dubose Heyward; »Night and Day« af Cole Porter; »Yesterday« af John Lennon, Paul McCartney; »Amapola« af Joseph M. La Calle, Albert Gamse. **Tone:** Roberto Rietti, Nicholas Stevenson, Gabrio Astori, Paul Zydell, Jean-Pierre Ruh, Fausto Ancillai, Sergio Marcotulli.

Medv: Robert De Niro, James Woods, Elizabeth McGovern, Treat Williams, Tuesday Weld, Burt Young, Joe Pesci, Danny Aiello, William Forsythe, James Hayden, Darlanne Flugel, Larry Rapp, Dutch Miller, Robert Harper, Richard Bright, Gerard Murphy, Amy Ryder, Olga Karlatos, Mario Brega, Ray Dittrich, Frank Gio, Karen Shallo, Angelo Florio, Scott Tiler, Rusty Jacobs, Adrian Curran, Mike Monetti, Noah Moa-zezi, James Russo, Frankie Caserta, Joey Marzella, Clem Caserta, Frank Sisto, Jerry Strivelli, Julie Cohen, Marvin Scott, Mike Gendel, Paul Herman, Ann Neville, Joey Faye, Linda Ipanema, Tandy Cronin, Richard Zobel, Baxter Harris, Arnon Milchan, Bruno Iannone, Marty Licata, Marcia Jean Kurtz, Estelle Harris, Richard Foronji, Gerritt Debeer, Jennifer Connelly, Alexander Godfrey, Cliff Cudney, Paul Farentino, Bruce Bahrenburg, Mort Freeman, Sandra Solberg, Jay Zeely, Massimo Lodi.

Samlet længde: 229 min. **Udl:** Nordisk. **Prem:** 7.9.84 (1. del) – Imperial + Hvidovre Bio + Bio Trio + Biografen (Århus) + Scala (Aalborg) + Folketeatret (Odense).

WOODY ALLEN PÅ BROADWAY

IB MONTY ANMELDER WOODY ALLENS SENESTE FILM, »BROADWAY DANNY ROSE«, DER UDSPILLES I ET UNIVERS, SOM DET KENDES FRA DAMON RUNYON

Chaplinesque er en karakteristisk af Woody Allens seneste film, »Broadway Danny Rose«, som man har kunnet finde i flere af de udenlandske anmeldelser. Ganske vist gør nogle af anmelderne undskyldning for brugen af ordet, nedslidt som det er blevet i den kritiske normalprosa, hvor man er tyet til det, hver gang man har mødt en komiker, der har kunnet piouettere som den udødelige vagabond. Men denne gang er det på sin plads, og det siger lidt om, hvorledes Woody Allen stadig kan overraske os. Thi nok har man under hans tidligere film kunnet komme i tanke om andre amerikanske komikere, som han kunne minde om. Men chaplinesque har man i grunden aldrig fundet ham.

Det er naturligvis ikke kun i det ydre, at den lille jødiske splejs minder om Chaplins *little fellow*. Danny Rose er gjort af samme stof, En lille stædig fighter, der gerne vil tro på kærligheden og venligheden, men som har lært at gerere sig i en hård og barsk verden. Tilsyneladende en taber, men også kun tilsyneladende. For Woody Allen er generøs nok til at lade ham vinde kærligheden til sidst, således som det også lykkedes for Charlie i nogle af sine film. »Broadway Danny Rose« er således markant anderledes end mange af Woody Allens tidligere film. Misantropien er næsten borte, ligeledes Angst-traumet og fikseringen på død og sex. Og den hurtige og kvikke New Yorker-jargon, som vi heldigvis ikke skal undvære, er for Danny Rose en facade, et verbalt panser, som han dækker sig bag. Første gang han prøver at skaffe ørenlyd for sig selv med replikken »May I interject a statement at this juncture« er den typisk Woody Allen'sk. Men da den gentages og gentages bliver den et mere og mere tragikomisk udtryk for, hvor nøje indstuderet Danny Rose spiller sin rolle i det miljø, der er hans.

Men også historien om nogle bevægede døgn, der skulle ændre Danny Roses liv, følger et chaplinsk mønster. Den lille flinke og feje mand bliver meget imod sin vilje gjort til et offer for brutaliteten og afstumpetheden, som han ikke kan snakke sig ud af. Og han er nær ved at blive massakreret, som Chaplins vagabond også tit var det. Og som han klarer han sig bl.a. ved at skyde skylden over på en anden. Og hvis nogen scene i nogen nyere komedie er mere chaplinesque end den smukke og rørende scene i Danny Roses lejlighed Allehelgensaften, hvor han serverer kalkunbryster som *fast food* i aluminumsfolie for sit klientel, vil jeg gerne have det at vide.

Er Danny Rose mindre neurotisk, mindre menneskeforagtende og mindre selvoptaget end Woody Allens tidligere hovedpersoner, er der imidlertid ikke mindre sammenhæng og konsekvens i hans figur. Den ikke længere helt unge *theatrical agent*, Danny Rose, har en fortid som *stand-up comedian*. Men da han til sidst i sin karriere som entertainer var endt med at skulle holde et publikum over de 80 i ånde i *The Catskills*, var beslutningen om at blive impresario ikke svær at tage.

I den egenskab er Danny Rose ikke blevet den store succes, men nogen fiasko kan man heller ikke kalde ham. Han har blik for talentet og det usædvanlige. Hans dilemma er, at han ikke kan holde på klienterne, når de slår igennem. Så overtager hajerne dem. Derfor omfatter hans stald kommercielle umuligheder som en blind xylofonist, en etbenet stepdanser, en dame, der spiller på glas og et par, der laver ballonfigurer. Dem er der ingen andre agenter, der vil hugge fra Danny Rose. Men det er ikke blot af nød, at Danny Rose holder på dem. Han er også loyal, og han er ustandselig beskæftiget med at give dem dessi-